

แนะนำบทที่ 13

ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ

1. แนวคิด

- 1.1 ประเทศทั้งที่เกิดขึ้นใหม่และที่ได้รับเอกราชมานานแล้วล้วนแต่เผชิญกับการรักษาความมั่นคงและการมีกำลังอำนาจแห่งชาติ
- 1.2 ความมั่นคงและกำลังอำนาจขึ้นอยู่กับพหุปัจจัยอันเป็นเรื่องทั้งทางด้านวัฒนธรรมและนามธรรม

2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่ออ่านบทนี้จบแล้ว นักศึกษาจะสามารถ

- 2.1 ลำดับขั้นตอนที่รัฐประชาชาติต้องเผชิญก่อนที่จะพิจารณาเรื่องความมั่นคงและกำลังอำนาจได้
- 2.2 รวมองค์ประกอบนานาประการซึ่งหากมียอมทำให้ “เอื้อ” หรือเกื้อกูลต่อการมีความมั่นคงและกำลังอำนาจได้
- 2.3 อธิบายความสำคัญขององค์ประกอบหรือปัจจัยทั้งเชิงรูปธรรมและนามธรรมที่เกี่ยวข้องถึงเรื่องทั้งสองได้

บทที่ 13

ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ

1. ความนำ

ความเป็นห่วงเรื่องความมั่นคงของชาติ(national security) และการมีพลังกำลังของประเทศ (national power) เป็นเรื่องที่มีปรากฏทั่วไปแล้วเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์อื่น ๆ เช่น 1) การได้เอกราช (independence) 2) การอยู่รอด (survival) 3) ความเป็นปึกแผ่น (consolidation) และ 4) กำลังอำนาจแห่งชาติ

ประเด็นแรก การได้เอกราช คือ การเป็นชาติอิสระเสรีเป็นเรื่องที่ไม่ได้ง่าย ๆ นักตัวอย่างคือ สหรัฐอเมริกาต้องต่อสู้เพื่อหลุดพ้นจากการเป็นอาณานิคมของอังกฤษเกินกว่า 220 ปีมาแล้ว คือช่วงปลายสมัยกรุงธนบุรี ประเทศในเอเชียส่วนใหญ่เคยอยู่ภายใต้อาณานิคมของชาติตะวันตก ข้อยกเว้นคือ ประเทศไทยและญี่ปุ่น เป็นต้น ประเทศในแอฟริกา ส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อำนาจของชาติอื่นมาก่อน

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเปลี่ยนรูปแบบไป ประเทศมหาอำนาจซึ่งเคยมีอาณานิคมสละความเป็นเจ้าอาณานิคม คือยอมให้มีอิสระเสรี เช่น

1) อังกฤษยอมให้อินเดีย พม่า ศรีลังกา ปากีสถาน และมาเลเซีย เป็นเอกราช

2) เนเธอร์แลนด์ หรือฮอลแลนด์ยอมให้เอกราชแก่อินโดนีเซีย เมื่อได้รับเอกราชแล้วมีปัญหารื่อง “ความอยู่รอด” ประเทศที่เกิดขึ้นใหม่ (ใช้ศัพท์ต่าง ๆ กัน คือ new nations หรือ emerging nations) ก็มักประสบปัญหานานาประการ เริ่มตั้งแต่ปัญหาการขาดแคลนปัจจัย 4 โดยเฉพาะอาหารเพื่อการบริโภค

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การขัดแย้งภายในประเทศระหว่างชนเชื้อชาติต่าง ๆ ปัญหาของประเทศเกิดใหม่หรือ ซึ่งเพิ่งได้รับเอกราชไม่ใช่อยู่ที่ความอยู่รอดอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังมีเรื่องของความสงบเรียบร้อยภายใน การมีความกลมเกลียวกันภายในประเทศด้วยซึ่งอาจเรียก รวม ๆ กันได้ว่าเป็น “ความปึกแผ่น” หรือ “ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน” การขาดความปึกแผ่นเห็นได้ชัดเมื่อมีเรื่องวุ่นวายภายในรุนแรง เช่น สหรัฐอเมริกาในอดีตขาดความเป็นปึกแผ่น ขัดแย้งกันรุนแรงถึงขั้นมีสงครามกลางเมือง (Civil War, 1861-

1865) ระหว่างฝ่ายเหนือ (เรียกว่า **the Union**) กับฝ่ายใต้ (เรียกว่า **Confederacy**) ในยุคที่ **อับราฮัม ลินคอล์น** เป็นประธานาธิบดี ในตะวันออกกลาง มีกรณีประเทศเลบานอน ซึ่งได้มีสงครามภายในยืดเยื้อติดต่อกันมานับเป็นเวลา 10 ปีแล้ว ในประเทศพม่าก็มีการขัดแย้งภายใน เช่น กรณีชนกลุ่มน้อยคือกลุ่มไทใหญ่หรือฉาน (**Shan**) และกลุ่มชนชาวกะเหรี่ยง (**Karen**)

ประเทศไทยเคยขาดความเป็นปึกแผ่น คือ ถูกพม่าเข้ายึดครองและแม่สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชทรงสามารถกอบกู้เอกราชได้ แต่ก็ยังมีปัญหาอยู่มาก หนึ่ง ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมา ประเทศไทยอยู่ในช่วงวิกฤตจากปัญหาความไม่สงบในภาคใต้ มาเลเซียก็เคยประสบปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพอย่างรุนแรงภายหลังการได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ

วันที่ 28 มิถุนายน 2547 สหรัฐอเมริกาและฝ่ายสัมพันธมิตรได้มอบการปกครองตนเองให้แก่อิรัก ซึ่งก่อนหน้านี้มีความรุนแรงปะทุอยู่บ่อย ๆ และแม้ได้รับอำนาจในการปกครองตนเองแล้วก็ยังไม่แน่นอนว่าจะมีความปึกแผ่นเกิดขึ้นได้

2. ความมั่นคงแห่งชาติและกำลังอำนาจแห่งชาติ : ปัจจัยเชิงรูปธรรมและนามธรรม

ความมั่นคงและกำลังอำนาจมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากและพึงพิจารณาว่า ชาติประกอบด้วยตัวบุคคล ชาติเป็นเสมือนระดับมหภาค และบุคคลเป็นระดับจุลภาค เมื่อระดับจุลภาค คือตัวบุคคลมีความ “มั่นคง” ระดับมหภาคย่อมมีความมั่นคงตามไปด้วย

ความมั่นคงระดับบุคคลพอจะเปรียบเทียบได้กับการมีสุขภาพดี คือ สุขภาพทางร่างกายและสุขภาพจิต ประเทศชาติก็เช่นเดียวกันมีทั้งสุขภาพทางกาย (ได้แก่ การมีทรัพยากร ฯลฯ) และสุขภาพจิต (องค์ประกอบทางนามธรรม) ความมั่นคงมีลักษณะแห่งการมีสุขภาพดีทั้งกายและทางจิต เป็นลักษณะที่เกี่ยวกับตัวบุคคล หรือเกี่ยวกับประเทศ ชาติในสถานะที่เป็นเอกเทศ คือ ยังไม่มุ่งให้มีการเปรียบเทียบ ความมั่นคงเน้นสถานะภายใน กำลังอำนาจเน้นสถานะภายนอก คือ มีการเปรียบเทียบกับชาติอื่น

ความมั่นคง หมายถึง การมีพลานามัย มีความสมบูรณ์และสุขภาพจิตดีในตนเอง แต่กำลังอำนาจ หมายถึง การมีลักษณะแห่งความมั่นคงผสมกับการมีความเกี่ยวพันกับคนอื่นหรือชาติอื่น ๆ

ชาติที่เป็นมหาอำนาจ ย่อมสามารถสำแดงอิทธิพลเป็นที่ยำเกรงแก่รัฐอื่น ๆ

อิทธิพลอาจแสดงออกมาในรูปของกำลังทหาร หรือทางเศรษฐกิจหรือทางอื่น ๆ ก็ได้ กำลังอำนาจช่วยให้พลเมืองมีความรู้สึกอบอุ่นใจหรืออย่างน้อยที่สุดทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัย ชาติที่ไม่มีกำลังอำนาจมีสภาพอ่อนแอกระเป๋าสลัดเปลี่ยนภายใน และไม่มีร่างกาย แรงใจที่จะสู้ศัตรูภายนอก

การมองดูภายนอกที่ประจักษ์แก่สายตาเพียงอย่างเดียวย่อมไม่สามารถทราบสภาพ ภายในที่แท้จริง ปัจจัยภายนอกของประเทศอาจเปรียบเสมือนคนบางคนที่มีอ้วนพีหรือสูงใหญ่ แต่ภายในอาจเป็นคนเจ็บป่วย ดังคำกล่าวที่ว่า “เสือผอมอาจแข็งแรงกว่า เสือพี”

ดังนั้น ประเทศที่มีอาณาบริเวณกว้างขวางมีทรัพยากรและมีประชากรมากก็อาจไร้ความสามารถที่จะปกป้องคุ้มครองพลเมือง ตัวอย่างได้แก่ อินเดียในสมัยหนึ่งแม้มีประชากรมาก (ยุคนั้นประมาณ 200 ล้านคน) และมีเนื้อที่กว้างขวาง แต่ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ (ซึ่งขณะนั้นมีพลเมืองเพียง 20 ล้านคน)

ปัจจัยเชิงรูปธรรม (**material or tangible**) สามารถมองเห็นได้ชัดเจน เช่น 1) ปัจจัยภูมิศาสตร์ (เช่น ภูมิอากาศ ทำเลที่ตั้ง) 2) ทรัพยากร 3) กำลังทหาร 4) ทรัพยากรมนุษย์ (human resources)

ปัจจัยเชิงนามธรรมหรือเชิงอวัตถุ (**non-material, non-tangible**) เช่น 1) ขวัญกำลังใจ 2) ความเลื่อมใสศรัทธา (ซึ่งรวมทั้งศรัทธาต่ออุดมการณ์) 3) ศาสนา 4) ศีลธรรม 5) ความเป็นผู้นำ

3. ปัจจัยในรูปของกำลังคน

ประชากรทั้งโลกมีประมาณ 6,800 ล้านคน และเพิ่มขึ้นปีละประมาณ 100 ล้านคน ประเทศจีนมีพลเมืองมากที่สุดในโลก คือ ประมาณ 1 ใน 4 ของคนทั่วทั้งโลก (ประมาณ 1,360 ล้านคน) ประเทศนอร์ว (Nauru) ในแถบมหาสมุทรอินเดียมีประชากรเพียงประมาณ 9,000 คน ซึ่งน้อยกว่าบางอำเภอของไทยเสียอีก พลเมืองไทยมีประมาณ 65 ล้านคน ในปี พ.ศ.2553 ติดอันดับประมาณที่ 21 ของโลก

4. ปัจจัยเชิงทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ความอุดมสมบูรณ์ของดิน การมีแม่น้ำ ลำธาร แร่ธาตุ พืช (flora) สัตว์ (fauna) และอื่น ๆ

การมีทรัพยากรธรรมชาติมากย่อมเป็น “ทุน” ซึ่งมีคุณค่าต่อการพัฒนาเป็นชาติมหาอำนาจ ทั้งนี้ต้องมีการดำเนินการให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาได้มิใช่ปล่อยให้คงอยู่สภาพเดิมประเทศที่มีทรัพยากรสำคัญ ๆ ในระดับมหาอำนาจมีตัวอย่าง ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศแคนาดา มีทรัพยากรสำคัญ คือ ป่าไม้ จนมีศัพท์เรียกว่า “ทองคำ สีเขียว” (green gold)

5. ปัจจัยเชิงนามธรรม : ขวัญกำลังใจ (morale ออกเสียง “มอราล”)

ปัจจัยเชิงนามธรรมสำคัญยิ่ง ชาติเปรียบเสมือนร่างกายมนุษย์ แม้มองประกอบทางสรีระอ่อนแอ แต่หากมีกำลังใจดีย่อมพอจะยืนหยัดได้นานกว่าที่ควรจะเป็น อีกทั้งหากได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่น เช่น มีประเทศอื่นมาช่วยในยามคับขัน สภาพที่เลวร้ายย่อมกระเตื้องขึ้นบ้าง ตัวอย่าง คือ สงครามโลกครั้งที่ 2 มีการต่อสู้กันระหว่างฝ่ายพันธมิตร ซึ่งในระยะต้น ได้แก่ อังกฤษ ฝรั่งเศส กับฝ่ายอักษะ (Axis) ซึ่งมีเยอรมนีและอิตาลีเป็นแกนนำ กองทัพเยอรมันภายใต้การนำของ ฮิตเลอร์ สามารถครอบครองหลายประเทศได้อย่างรวดเร็ว ฝรั่งเศสก็ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเยอรมนี แต่อังกฤษเป็นเกาะ ดังนั้น จึงไม่ถนัดนักที่ฝ่ายเยอรมันจะเอาชนะได้ เยอรมนีได้ส่งกองทัพเรือและกองทัพอากาศโจมตีอยู่ไม่ขาดจนทำให้อังกฤษอยู่ในสถานการณ์ที่อ่อนเปลี้ยเพลีย

กำลัง ไกลจะเปลืองพล้ำแก่กองทัพเยอรมัน

โชคดีสำหรับอังกฤษที่ในสภาพที่ย่ำแย่เช่นนั้น ในปี ค.ศ.1940 วินสตัน เชอร์ชิลล์ (Winston Churchill) ได้รับมอบหมายให้จัด “รัฐบาลผสม” เชอร์ชิลล์ทำงานหามรุ่งหามค่ำและมีวาทศิลป์ที่เป็นเสมือนมนต์ขลัง เขาใช้วิทยุกระจายเสียงให้เป็นประโยชน์ จนเขาสามารถปลุกและเร้าใจให้คนอังกฤษมีขวัญดี และกำลังใจต่อสู้ไม่ยอมสยบวาทศิลป์ที่มีชื่อเสียงมากที่สุดของเชอร์ชิลล์ กล่าวไว้เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม ค.ศ.1940 โดยเฉพาะในตอนที่ว่า “I have nothing to offer but blood, toil, tears and sweat” ซึ่งแปลเป็นไทยโดยอรรถรสได้ดังนี้ “ทั้งชีวิตข้าพเจ้าไม่มีอะไรจะอุทิศให้ เว้นแต่หยาดโลหิต สบิรดแรงกล้า น้ำอัสสุชลคลอเบ้าตา และเหงื่ออาสาศาโลมกาย” สุนทรพจน์และคำพูดนี้ให้กำลังใจคนอังกฤษทำให้สามารถยืนหยัดไม่ยอมแพ้

ประจวบกับได้เกิดเหตุการณ์ใหม่ขึ้นคือ ญี่ปุ่นได้ตัดสินใจเข้าร่วมสงครามด้วยการเข้ากับฝ่ายเยอรมนีในวันที่ 7 ธันวาคม พ.ศ.2484 ญี่ปุ่นโจมตีเพิร์ลฮาร์เบอร์ (Pearl Harbor) ของเกาะฮาไวของสหรัฐอเมริกา ประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี โรสเวลท์ นำสหรัฐอเมริกาเข้าสู่

สงครามโลก นายพลดักลาส แมคคาร์เธอร์ ถูกส่งมายังสมรภูมิเอเชียและแปซิฟิก และนายพลไวท์ ดี ไอเซนฮาวร์ ถูกส่งไปเป็นแม่ทัพในสมรภูมิยุโรปในวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2488 กองทัพฝ่ายสัมพันธมิตร ภายใต้การนำของนายพลไวท์ ดี ไอเซนฮาวร์ แห่งสหรัฐอเมริกาได้มียุทธการ **D-Day ณ เมืองนอร์ม็องดี (Normandy)** ทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส ตรงข้ามช่องแคบอังกฤษ ผลแห่งชัยชนะทำให้อังกฤษรอดพ้นจากการครอบครองโดยเยอรมนี หากไม่มีผู้นำแบบเชอร์ชิลล์ ซึ่งคอยกระตุ้นไม่ให้ย่อท้อ ให้มีขวัญ กำลังใจ ประเทศอังกฤษคงไม่หลุดรอด

6. บทบาทของจริยธรรมหรือศีลธรรม

จริยธรรม(virtues) ของคนในสังคมเป็นปัจจัยทางอวัตุที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงปลอดภัยของประเทศและเป็นปัจจัยสำคัญของการดำเนินอำนาจแห่งชาติ จริยธรรม (ethics) และศีลธรรม (morality) มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ศัพท์ทั้งสองมีความหมายเหมือนกันในส่วนที่เกี่ยวกับ “ความควร” หรือ “ความไม่ควร” ของพฤติกรรม เป็นเรื่องของมาตรฐานแห่งความประพฤติของบุคคล “ศีลธรรม” มีความโน้มเอียงที่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องทางศาสนาหรือเกี่ยวข้องกับอำนาจศักดิ์สิทธิ์ “จริยธรรม” มักเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับเรื่องมนุษยธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติที่ถือว่าดีอยู่ในตนเอง หรือมีความเหมาะสมเพื่อการอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เมื่อพูดถึงคำว่า “ศีลธรรม” มักนึกภาพเห็นนักบวชเทศน์จากธรรมมาสน์ หรือเห็นภาพผู้เคร่งศาสนาสาธยายเรื่องความดีความชั่ว, เรื่องบุญและบาป แต่หากใช้ศัพท์จริยธรรม มีความหมายว่า ความดีความชั่ว อาจมีได้นอกเหนือแต่แห่งคำสอนทางศาสนา จริยธรรมมีสภาพเป็นหลักที่วิญญูชนพึงประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้สังคมอยู่ได้โดยปกติสุข จริยธรรมแตกต่างจากศีลธรรม เพราะเป็นลักษณะที่มนุษย์ทุกคนพึงมีโดยไม่จำเป็นต้องอ้างสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือโดยไม่ต้องอ้างเรื่องโลกนี้โลกหน้า

ความสำคัญของจริยธรรมได้มีผู้เขียนไว้นานมาแล้ว ในโลกตะวันตก ได้แก่ มหาปราชญ์กรีก ชื่อ **เพลโต** ซึ่งเป็นอาจารย์ของ**อาริสโตเติล** ปราชญ์กรีกผู้นั้นได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ **อุดมรัฐ (The Republic)** โดยเปรียบเทียบว่ารัฐมีสภาพเสมือนเป็นจิตใจของคน จิตของมนุษย์บริบูรณ์และสมบูรณ์ที่สุดเมื่ออยู่ในภาวะที่ถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งเรียกว่าเป็น “**สัมมา**” (Justice) หมายถึง การประพฤติที่สอดคล้องกับหน้าที่ของตน คือ ไม่มีการก้าวล้ำล่วงละเมิดหน้าที่ของกันและกัน และปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุด

ส่วนในทางตะวันออก โดยเฉพาะในคำสอนทางพุทธศาสนาถือว่าผู้ที่อยู่ในศีลในสัตย์ย่อมทำให้สังคมราบรื่น ณ ที่นี้สมควรอัญเชิญพระราชนิพนธ์ของล้นเกล้าฯ รัชกาลที่

หกมาแสดง คือ “ปราชญ์สรรเสริญว่าธรรมเป็นล้ำเลิศ สุดประเสริฐกว่าทรัพย์ทั้งน้อยใหญ่ ธรรมคุ้มผู้ประพฤติชั่ว คงต้องได้ผลงานตามตำรา” และ “ธรรมเป็นสิ่งที่บันดาลความสงบและความสุขให้บังเกิดในคณะและชาติมนุษย์”

7. จริยธรรมแห่งการเป็นมิตรไมตรีซึ่งกันและกัน

จริยธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความเจริญนั้นจะต้องสั่งสอนให้มีใจกว้าง มีไมตรีต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผลเสียแห่งการขาดจริยธรรมแห่งการร่วมมือและเกื้อกูลกัน และผลดีแห่งการมีจริยธรรมดังกล่าว สมควรกล่าว ณ ที่นี้ คือ ผลงานวิจัยของศาสตราจารย์เบนฟิลด์ ทำการศึกษาสภาพหมู่บ้านแห่งหนึ่งในตอนใต้ของอิตาลี ซึ่งยากแค้นและด้อยความเจริญอย่างหนัก ความเสื่อมเข้าครอบงำเพราะคนในหมู่บ้านนั้น ขาดจริยธรรมแห่งการร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยไม่หวังผลประโยชน์ตอบแทน ชาวบ้านอิตาเลียนแห่งนี้ปฏิบัติตนแบบ “บ้านใครใครอยู่ อยู่ใครใครนอน” คนอิตาเลียนกลุ่มนี้ไม่มีการแสดง “น้ำใจ” ต่อคนอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกของครอบครัวของตน ทั้งนี้เพราะมีแต่ความระแวงเพื่อนบ้าน การขาดความมีมิตรจิตมิตรใจต่อบุคคลอื่นแม้ในหมู่บ้านเดียวกัน ก่อให้เกิดผลเสีย คือ ทำให้ชุมชนไม่เจริญ

(Edward C. Banfield. **The Moral Basis of a Backward Society**. Free Press, 1958.)

การศึกษาเปรียบเทียบ 5 ประเทศ มีผลงานทางรัฐศาสตร์เปรียบเทียบประเทศต่าง ๆ มีจริยธรรมที่จะร่วมมือกับผู้อื่นในการกระทำการต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ผลปรากฏว่าคนอเมริกันมีลักษณะเช่นนี้มากกว่าคนในประเทศอื่น

คนอเมริกันถูกเปรียบเทียบกับคนชาติอื่น ๆ ได้แก่ 1) คนอังกฤษ 2) คนเยอรมัน 3) คนอิตาเลียน และ 4) คนเม็กซิกัน พบว่าคนอเมริกันมีจริยธรรมทางการเมืองแห่งการมีความรู้สึกผูกพันหรือมีความสำนึกว่าตนทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมากกว่าประเทศอื่น ๆ ด้วยจริยธรรมแห่งการร่วมมือหรือการเป็นมิตรไมตรีต่อกัน ย่อมนำผลดีมาสู่ชาติ เมื่อมีความเป็นมิตรกันและรู้จักเกื้อกูลต่อกัน ย่อมทำให้ชีวิตในสังคมแน่นแฟ้นและมีกำลังแข็งแรง

(Gabriel A. Almond and Sidney Verba. **The Civic Culture**. Princeton University Press, 1967, pp. 181-201.)

8. จริยธรรมกับมาตรฐานสากลแห่งการอยู่ร่วมกัน

นักสังคมวิทยาค้นพบว่า ทุกสังคมต้องมีระบบ “ปทัสถาน” หรือ “บรรทัดฐาน” (norms) ในการประพฤติปฏิบัติตน บรรทัดฐานกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบ มี

ตัวอย่าง คือ การไม่ทำอันตรายผู้อื่น การไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น การอยู่ในระเบียบวินัย การไม่หยิบฉวยของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต ฯลฯ ปทัสถานเข้าข่ายแห่งการเป็นจริยธรรม ซึ่งเมื่อพึงทลายลง ความไม่สงบสุขนานาประการย่อมเกิดขึ้น

คำพังเพย “กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย” สภาพบ้านเมืองที่ไร้จริยธรรมอันเป็นมาตรฐานสากลจะเป็นดังคำกล่าวที่ว่า “กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจม” คือ อลเวง สับสนไปหมด คนชั่วเปรียบเหมือนกระเบื้องซึ่งหนักแต่กลับได้รับการยกย่อง หรือลอยขึ้นมา ส่วนคนดีซึ่งเขาเปรียบเสมือนน้ำเต้ากลับถูกเหยียดหยามกดให้จมลงไป คำพรรณนาของสุนทรภู่ ในกาพย์เรื่องพระไชยสุริยาของท่านรัตนโกสินทร์ มีคำพรรณนาถึงสภาพบ้านเมืองที่ไร้จริยธรรมให้เห็นได้อย่างชัดเจน ซึ่งขอยกมาดังนี้

“พาราสาวัตถิ	ใครไม่มีปราณีใคร
ดุดื้อถือแต่ใจ	ที่ใครได้ใส่เอาพอ
ผู้มีฝีมือ	ทำดื้อไม่ซื้อขอ
ไล่คว่ำผ้าที่คอ	อะไรล่อก็เอาไป
ข้าเฝ้าเหล่าเสนา	มิได้ว่าหมู่ม้าไท
ถือน้ำร่ำเข้าไป	แต่น้ำใจไม่นำพา
หาได้ใครหาเอา	ไพร่ฟ้าเศร้ายะล่ำอูรา
ผู้มีอาญา	ไล่ตีดำไม่ปราณี”

อีกตอนหนึ่งของกาพย์พระไชยสุริยา มีว่า

“ลูกศิษย์ คิดล้างครู	ลูกไม่รู้คุณพ่อมัน
ส่อเสียดเบียดเบียนกัน	ลอบฆ่าฟันคือตันทา
โลกลามบาปคิด	โจทย์นับผิดริษยา
อูระพะสุธา	ป่วนเป็นบ้าฟ้ามดบัง
บรรดาสามัญสัตว์	เกิดวิบัติปัดปาบัง
ไตรยุคทุกขตระวัง	สังวัจจะระอวสาน”

กรณี “อุบัติโหด” สภาพไร้จริยธรรมที่รุนแรงได้แก่ กรณีที่มี “อุบัติโหด” เกิดขึ้นบ่อย ๆ “อุบัติโหด” ณ ที่นี้ หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากมีอุบัติเหตุโดยธรรมชาติหรือโดยการกลั่นแกล้ง ตัวอย่าง ได้แก่ เหตุการณ์เมื่อรถยนต์ชนเครื่องกีดขวางหรือพลิกคว่ำลงทำให้ผู้โดยสารบาดเจ็บ ชาวบ้านที่ประสบเหตุการณ์แทนที่จะช่วยเหลือพาส่งโรงพยาบาล กลับลง

มือปลดทรัพย์สินแล้วหลบหนีไป **อุบัติเหตุ**จึงกลายเป็น “**อุบัติเหตุ**” เพราะสื่อแสดงให้เห็นความทารุณในจิตใจของคน

ผลการไร้จริยธรรมในด้านเศรษฐกิจ เงินจากภาษีอากรของราษฎรจะต้องใช้ไปในการจัดการกับผู้กระทำผิด คือ ผู้ไร้จริยธรรมมีมากนับเป็นพันล้านบาทจากงบประมาณรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ รวมทั้งงบตำรวจซึ่งเป็นจำนวนเงินมหาศาล เงินที่ใช้สอยสำหรับการจองจำ เพราะการไร้จริยธรรมและศีลธรรมอันดีงามก็เป็นจำนวนมากนับเป็นร้อยล้านบาทต่อปี

ผลแห่งความเสื่อมของจริยธรรม เมื่อบ้านเมืองมีระดับจิตใจสูง “ไพร่ฟ้าย่อมหน้าใส” คือ พลเมืองมีความสุขสดชื่น “ไพร่ฟ้าหน้าใส” เป็นสำนวนไทย ๆ ตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งบ่งถึงความผาสุกของทวยราษฎร์ สภาพทางจริยธรรมเสื่อมลง ย่อมทำให้เกิดความหวาดหวั่นไม่แน่ใจในชีวิตของแต่ละคนว่าอนาคตจะเป็นอย่างไร ภาวะทั่วไปจึงดูจะเป็นแบบ “ไพร่ฟ้าหน้าเศร้า” คือ ก่อให้เกิดความหดหู่ไม่ผ่องใส **ผลคือ** ทำให้ขวัญกำลังใจอ่อนลง ซึ่งทำให้ชาติโดยส่วนรวมอ่อนแอลงไปด้วย ความเสื่อมโทรมทางจริยธรรมของคนนั้นเกิดขึ้นในทุกยุคทุกสมัยก็จริงอยู่ แต่มีความมากน้อยแตกต่างกัน ความเสื่อมเป็นเสมือนเชื้อโรคที่แพร่พันธุ์ได้เร็ว ซึ่งหากไม่รีบกำจัดให้หมดไปย่อมระบาดและทำลายเซลล์ต่าง ๆ ของสังคมให้พินาศลงได้ **เซลล์สังคม** ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคลและสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว ศาสนา การศึกษา เป็นต้น ตัวอย่างที่เห็นชัด คือ การสลายตัว หรืออวสานของ **จักรวรรดิโรมัน** ซึ่งเคยเป็น “**จักรวรรดิที่เคยเย้ยฟ้าทำดิน**” มาเป็นเวลานาน คือ จักรวรรดิโรมัน ซึ่งเริ่มต้นจากนครรัฐเล็ก ๆ ในตอนกลางของอิตาลี และสมัยที่รุ่งเรืองที่สุด คือ **ประมาณ ค.ศ.117** ได้มีแสนยานุภาพอันเกรียงไกรครอบคลุม 1) ยุโรปเกือบทั้งหมด 2) ตะวันออกกลาง 3) อียิปต์ และแอฟริกาเหนือ แตกออกเป็นเสี่ยง ๆ ไม่มีขึ้นดี เมื่อพละกำลังแห่งคุณธรรมที่ทำหน้าที่เสมือนเป็นเส้นโลหิตและใยประสาทแห่งสังคมอ่อนเปลี้ยไร้สมรรถภาพ จักรวรรดิโรมันถึงแก่อวสานเมื่อคนโรมันไม่รู้จักประมาณกำลังคน อีกทั้งใช้ชีวิตฟุ่มเฟือยหรูหรา และหมกมุ่นในโลภียวิสัย ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ศีลธรรมและจริยธรรมมีส่วนเกี่ยวข้องกันอย่างมั่นคงและกำลังอำนาจของชาติ

(The New American Desk Encyclopedia. New York: New American Library, 1984, p.1017.)

9. ศรัทธาในฐานะเป็นปัจจัยเชิงอวัตถุ

ในฐานะปุถุชนย่อมมีสิ่งที่เรียกว่า **ความเชื่อ (beliefs)** และศรัทธา (faith) ในเรื่องต่าง ๆ กัน **ศรัทธา** ได้แก่ ความเชื่อหรือความยึดมั่นฝังใจและแน่วแน่น **ศรัทธา** หากรุนแรงหรือเอน

เอียงไปทางใดทางหนึ่งจนเกินขอบเขต ย่อมกลายสภาพเป็นความมกมายหรือโมหจิต (blind faith) ความมกมายอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพลังแต่ก็เป็นชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ศรัทธาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งการมีเหตุผลพอควรสามารถก่อให้เกิดพลังกำลังได้ยืนนาน **ศรัทธาที่รุนแรงมากและไร้เหตุผลจนกลายเป็นความมกมาย** มีตัวอย่างดังนี้ คือ 1) สมัยพุทธกาลที่ผู้เฉลียวฉลาดอย่างองคุลิมาลหลงเชื่อคำสอนของอาจารย์ที่บอกให้ฆ่าคนตายให้ได้พันคน และ 2) เมื่อประมาณ 70 ปีเศษมาแล้ว คนเยอรมันจำนวนมากได้มกมายกับลัทธินาซี และในตัวฮิตเลอร์กับลัทธิเชอผู้นำ (Führer) จนก่อให้เกิดสงครามโลกครั้งที่สองและประเทศเยอรมนีพินาศย่อยยับ

ศรัทธามีคุณประโยชน์ต่อความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ ได้เมื่อเป็นความเชื่อมั่นที่ 1) มีมากพอสมควร และ 2) ผลักดันให้มีการกระทำอันจะก่อให้เกิดผลดีต่อส่วนรวม ศรัทธาดังเช่นว่านั้นได้แก่ 1) ศรัทธาต่อศาสนาและหลักจริยธรรมหรือหลักศีลธรรม 2) ศรัทธาต่ออุดมการณ์ 3) ศรัทธาต่อชาติ และ 4) ศรัทธาต่อผู้นำ สำหรับข้อแรกได้กล่าวถึงไปแล้วในส่วนที่ว่าด้วยบทบาทของศาสนาและศีลธรรมต่อไปนี้จะได้อธิบายบางส่วนเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจยิ่งขึ้น

10. ศรัทธาต่ออุดมการณ์

อุดมการณ์ หมายถึง ความคิดเกี่ยวกับหลาย ๆ เรื่องซึ่งมุ่งที่จะ 1) ให้ความหมายแก่ออดีต 2) ให้คำอธิบายเรื่องราวปัจจุบัน และ 3) ให้คำทำนายเรื่องของในอนาคต อุดมการณ์เป็นเรื่องของการให้ความเห็นเชิงวินิจฉัย (value-judgements) คือ การแสดง ออกซึ่งทัศนะว่าอะไรดี ไม่ดี ในอดีตและในปัจจุบัน และเสนอแนะเชิงกำกับว่าจะต้องคิดอย่างไร ทำอย่างไรในปัจจุบันเพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคตตามที่ต้องการ(Richard W. Sterling. **Macropolitics-International Relations in a Global Society**. New York: Knopf, 1974, p.156.)

อุดมการณ์ทางการเมืองอาจกำหนดได้กว้าง ๆ ว่าเป็นแบบซึ่ง 1) สนับสนุนเสรีประชาธิปไตย และ 2) แบบที่ตรงกันข้าม

พลังศรัทธาต่ออุดมการณ์ประชาธิปไตย : วูดโรว์ วิลสัน ลัทธิเสรีประชาธิปไตยมีแนวสายกลางและสนับสนุนการมองโลกในแง่ดี (สุทรรศน์) ส่งเสริมการใช้เหตุผลและการอภิปรายอย่างเปิดเผยดังนั้น**ศรัทธาต่อลัทธิประชาธิปไตย**จึงไม่รุนแรงเท่ากับยัฒลัทธิการเมือง ประเภทขวาสุด (ฟาสซิสต์) และซ้ายสุด (คอมมิวนิสต์) มีตัวอย่างของ**ศรัทธาต่ออุดมการณ์**ช่วยเสริมพลังกำลังให้ชาติเช่น เมื่อประธานาธิบดีวูดโรว์ วิลสัน แห่งสหรัฐ อเมริกา

ประกาศว่าจำเป็นต้องเข้าสู่สงครามโลกครั้งที่หนึ่ง มุ่งให้โลกปลอดภัย เพื่อการอยู่รอดของประชาธิปไตย (“to make the world safe for democracy”) (หรือที่ผู้เรียบเรียงหนังสือนี้ (จิโรโชค วีระสย) แปลไว้อีกสำนวนหนึ่งว่า “เพื่อโลกทั้งผอง ต้องปกป้องประชาธิปไตย”) กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกเต็มใจที่จะเสียสละชีวิตและเลือดเนื้อ เพื่อพิทักษ์อุดมการณ์ทางการเมืองดังกล่าว

การสิ้นศรัทธาต่ออุดมการณ์ชาวสุด พลังที่เกิดขึ้นจากศรัทธา (หรือน่าจะเรียกว่า ความมั่งงาย) ต่ออุดมการณ์ชาวสุดและซ้ายสุด อาจมีได้ระยะหนึ่ง แต่โดยที่รุนแรงมากย่อมคล้ายกับไฟที่ไหม้กระพือสุดแรงเกิด ย่อมลดกำลังลงจนมีบทบาทค่อนข้างน้อย ตัวอย่างได้แก่ อุดมการณ์ฟาสซิสต์ในอิตาลี เยอรมนี และญี่ปุ่น ซึ่งเฟื่องมากในสงครามโลกครั้งที่ 2 และลดความสำคัญลงไปมาก

พลังของศรัทธาต่ออุดมการณ์ซ้ายสุด ความเชื่อในอุดมการณ์แบบซ้ายสุดในยุคสมัยหนึ่งแน่นแฟ้นอย่างมาก จนกระทั่งมีหลายคนรวมทั้ง ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช ให้ฉายาว่าเป็น “ศาสนาใหม่” และกล่าวว่า “คอมมิวนิสต์ทำให้คนเกิดศรัทธาปสาทะ ไม่ต้องอะไรกับฝรั่งปลายยุคมีดเข้าร่วมขบวนการ สงครามครูเสด” (ปาฐกถา 9 มิถุนายน 2510 เรื่อง “การแทรกซึมของศาสนาใหม่” ใน ทวน วิริยาภรณ์, ผู้รวบรวม, พุทธศาสนากับชาวไทย. โรงพิมพ์เจริญธรรม, 2506, หน้า 241-278.)

สงครามครูเสด (Crusade War) มีขึ้นระหว่างผู้นับถือศาสนาคริสต์นิกายกับศาสนาอิสลามระหว่างศตวรรษที่ 11-13 โดยฝ่ายคริสต์นิกายมุ่งมั่นที่จะยึด “ดินแดนอันศักดิ์สิทธิ์” (Holy Land) เกี่ยวกับชีวิตของพระเยซูคืนจากฝ่ายอิสลามศรัทธาต่อประชาธิปไตย โดยให้มีรูปแบบที่เหมาะสมกับแต่ละสังคม ย่อมทำให้ประเทศมีความมั่นคง ทั้งนี้การเคารพต่อหลักการสำคัญ ๆ ได้แก่ หลักการแห่งความเสมอภาคทางการเมือง หลักสิทธิเสรีภาพและหลักเสียงส่วนมาก

11. ศรัทธาต่อชาติ : ความรักชาติและชาตินิยม

การมีจิตผูกพันต่อชาติเป็นของปกติวิสัยที่พลเมืองพึงมี ลักษณะทางจิตวิทยาของความผูกพันนี้เหมือนกับการ “รักบ้าน” คือ รักถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอน เรียกว่า **ความรักชาติ (patriotism)** หากเน้นความรู้สึกหนักไปในมิติทางการเมืองซึ่งสัมพันธ์กับประเทศอื่น เรียกว่า **ชาตินิยม (nationalism)** และหากความรักชาติเป็นไปจนเกินพอดีขึ้นบางท่านเรียกว่า

“ผยองใจในชาติ” (chauvinism) (Levine. op.cit. p.25.)ความรักชาติและชาตินิยมมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ หากปราศจากเสียซึ่งความรักชาติเมื่อถูกรุกรานจากภายนอกก็ย่อมไม่มีการต่อสู้ และในกรณีที่เป็นยามสงบผู้ไม่มีความรักชาติย่อมมีแต่ความเห็นแก่ได้ (egoism) โดย

ไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวม

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่หกได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องชาตินิยมไว้มาก และสมควรอัญเชิญบางข้อความมาเพื่อเป็นอรรถประโยชน์ ณ ที่นี้

(จากพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, อ้างแล้ว, หน้า 708.)

ก. “การที่รักชาติต้องเข้าใจว่าเหมือนรักตัวเอง ใครข่มเหงชาติควรต้องเจ็บแค้นเหมือนหนึ่งข่มเหงตัวเรา”

ข. “อย่าลืมนึกว่าเมืองไทยเป็นเมืองกำเนิดของเรา บิดา มารดา วงศาคณาญาติของเราเป็นไทย เพราะฉะนั้น ถึงแม้ว่าจะได้รับการศึกษามาจากเมืองต่างภาษาเมืองใดใดก็ดี หรือแม้จะมีการทำมาหากินติดต่อกับชาวต่างชาติภาษาใดใดก็ดี ความภักดีของเราต้องอยู่ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวของเราและในกรุงสยามมากกว่าแห่งใดใด ถึงเมืองใดจะมีบุญคุณแก่เรามากปานใดก็ไม่เท่าบุญคุณที่เมืองไทยมีแก่เราเพราะเป็นเมืองพ่อแม่ของเรา”

(พระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 โดยใช้พระนามแฝงว่า รามจิตติ เมื่อ 16 พฤศจิกายน 2457.)

ความรักชาติ มีตัวอย่าง คือ

1) การพยายามร่วมมือร่วมใจ ของบรรพบุรุษไทยในการรักษาเอกราชของชาติไทย (นิธิ เอียวศรีวงศ์. การเมืองไทยสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรี. กรุงเทพฯ : ศิลปวัฒนธรรม ฉบับพิเศษ, 2529.)

2) ความรักชาติของชนชาวยิว (Jew) ที่ทำให้ประเทศอิสราเอลตั้งอยู่ได้ทั้ง ๆ ที่มีศัตรูรอบด้าน แต่ในกรณีที่มีมากจนเกินไปทำนองเป็นการ “ผยองใจในชาติ” (chauvinism) โดยใช้หลัก “ไซออนนิซึม” (Zionism) คือ ยิวสำคัญที่สุดย่อมเป็นผลเสียมากกว่าเป็นผลดี เพราะย่อมก่อให้เกิดศัตรูกับบรรดาชาติอื่น ๆ

ประชากรในชาติที่มีความผูกพันกับอนุวัฒนธรรมท้องถิ่น หรืออนุวัฒนธรรมทางเชื้อชาติและศาสนาที่เข้มข้นมากจนเกินไป ย่อมทำให้บ้านเมืองไม่เข้มแข็ง ทั้งนี้เพราะย่อมจะมีการทะเลาะเบาะแว้งระหว่างคนในถิ่นต่าง ๆ และคนซึ่งมีเชื้อสายและการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน

กันอยู่บ่อย ๆ ประเทศในกลุ่มอาเซียนประเทศหนึ่ง คือ **ฟิลิปปินส์**ประสบปัญหาความแตกต่าง และขัดแย้งของคนต่างศาสนา คือ ระหว่างผู้นับถือศาสนาคริสต์กับศาสนาอิสลามในบาง บริเวณของประเทศ ศรัทธาต่อชาติในรูปของชาตินิยม พึงอยู่ภายในขอบเขต กล่าวคือ จะต้อง ไม่มีมากจนกลายเป็นความมั่งงายในชาติหรือมีความหลงชาติ (ดูหนังสือต่าง ๆ เช่น 1) Urban G. Whitaker, Jr., ed. **Nationalism and International Progress**. San Francisco: Chandler Publishing Co., 1961. 2) Edward H. Carr. **Nationalism and After**. London: Macmillan, 1968. 3) Glenn St. J. Barclay. **Twentieth Century Nationalism**. New York: Praeger, 1971.)

ความมั่งงายในชาติจนเกินขอบเขตมักก่อให้เกิดการทำร้ายหรือรังแกคนกลุ่มน้อยใน ชาติซึ่งทำให้เกิดการแตกแยกภายใน ตัวอย่าง ได้แก่ ความหลงชาติของคนเยอรมันจำนวน หนึ่งภายใต้การนำของฮิตเลอร์ ซึ่งเชื่อในทฤษฎี “เชื้อชาติบริสุทธิ์” (pure race) โดยยกย่อง ชาวเยอรมันเฉพาะผู้มีเชื้อสายที่เรียกว่า “อารยัน” (Aryan) และพยายามทำลายล้างเผ่าพันธุ์ คนเยอรมันผู้มีเชื้อสายยิว การต่อต้านกลุ่มชนเชื้อสายยิว หรือแอนติเซมิติสม์ (anti-Semitism) นี้ เป็นผลให้คนเยอรมันผู้มีความสามารถหลายคนหนีออกนอกประเทศ ตัวอย่าง ของ “สมองไหล” หรือ “สมองล่อง” (brain drain) จากเยอรมนี ได้แก่ อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ (Albert Einstein, 1879-1955) ผู้เป็นนักวิทยาศาสตร์เอกของโลก ซึ่งมีตั้งรกรากอยู่ในสหรัฐ อเมริกา และทฤษฎีสัมพัทธภาพ (relativity) ของเขาสามารถทำให้ผลิตระเบิดปรมาณูขึ้นมา ได้ ซึ่งต่อมาใช้กับประเทศญี่ปุ่น ซึ่งเป็นพันธมิตรของเยอรมนีจนกระทั่งญี่ปุ่นยอมรับความ ปราศัยในมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศเยอรมนีเองก็มีความปั่นป่วนภายในจนกระทั่งฮิตเลอร์ กระทำอัตวินิบาตกรรมเพราะละอายในความพ่ายแพ้ของเยอรมนี

12. ศรัทธาต่อผู้นำ

ความสำคัญของผู้นำในการทำให้กิจการต่าง ๆ บรรลุความมุ่งหมายนั้นเป็นที่ทราบ กันโดยทั่วไป แต่ผู้นำจะต้องมีผู้สนับสนุนจึงจะเป็นผู้นำได้ ความสนับสนุนเกี่ยวข้องโดยตรงกับ การมีศรัทธาต่อตัวผู้นำ ศรัทธาต่อผู้นำขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ รวมทั้ง บุคลิกภาพและความรู้สึกที่ผู้นำเป็นคนดีและเป็นผู้มุ่งทำงานเพื่อชาติโดยแท้จริง

ความผูกพันระหว่างผู้นำกับพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ในประเทศที่เน้นความ เสมอภาคระหว่างบุคคล เช่น ในสหรัฐอเมริกาก็ยังปรากฏว่าคนอเมริกันเห็นความสำคัญของการมีผู้นำจากการเลือกตั้ง เมื่อ จอห์น เอฟ. เคนเนดี อดีตประธานาธิบดีวัยกลางคนถูกลอบ

ผลจากการวิจัยพบว่า 79 % ของคนอเมริกันที่เป็นผู้ใหญ่ และ 71.4 % ของเด็กอเมริกันมีความรู้สึกที่ตนเองได้สูญเสียบุคคลที่ใกล้ชิดและเป็นที่รักไป คนอเมริกันเหล่านั้นกล่าวว่า เมื่อประธานาธิบดีถึงแก่อสัญกรรมอย่างกะทันหันนั้น เขาต่างรู้สึกเหมือน หนึ่งว่าญาติสนิทได้จากไปอย่างไม่มีวันกลับ(Martha Wolfenstein and Gilbert Kliman, ed. **Children and the Death of the President**. Doubleday, 1966, pp.50-51.)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งความเป็นชาติของคนไทย ทรงเป็นหลักแห่งความสามัคคีและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวของคนไทยความจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์เสริมเกลียวสัมพันธ์ในหมู่คนไทยและเป็นพลังกำลังแห่งชาติโดยแท้จริง ขอความต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีศรัทธาต่อผู้นำ

- (จากพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, อ้างแล้ว, หน้า 667-670.)

441

13. ภาวะผู้นำ หรือ मुखภาพ

ผู้นำมีความสำคัญยิ่ง แต่การกระทำอะไรได้ผลนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ รวมทั้ง 1) การมีผู้ระดับรอง ซึ่งมีความสามารถ 2) ความสามารถในการ “หยั่ง” สถานการณ์และการวางแผน

ผู้นำระดับรอง ปกติมักเข้าใจกันว่าเมื่อเป็นผู้นำแล้วย่อมมีอำนาจล้นฟ้า ตามความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่แม้มีอำนาจมากเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถปกปิดให้ผู้ไม่มีความสามารถมีความสามารถขึ้นมาได้ทันทีทันใด

วิธีแก้ไขที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การพึ่งคนดีมีวิชาและหาผู้นำระดับรองมาช่วยระดับทหารเอก ในมหากาพย์รามเกียรติ์ (The Ramayana) พระรามต้องอาศัยผู้นำระดับรองและพลพรรคมากมายทั้งผู้คนและวานร ในนวนิยายอิงพงศาวดารจีนในเรื่องสามก๊ก (The Three Kingdoms) เล่าว่าต้องพนมมือไปทุกหนทุกแห่ง โดยเฉพาะไปกราบขอรับรองจุดเหลียง คือ ขงเบ้ง (หรืออาจารย์ฮกหลง) ให้ยอมสละความวิเวกบนยอดเขา “มังกรนิทรา” (ภูเขาโง่ลังกั๋ง) เพื่อช่วยบ้านเมือง รวมทั้งในการเป็นเสนาธิการในการวางแผนรบกับโจโฉ

ในการกอบกู้เอกราชของอินเดีย ซึ่งใช้เวลารวมกันเกินกว่า 40 ปีนั้น ได้มีผู้นำจำนวนมาก นอกเหนือจากมหาตมะ คานธี คือ โมติลาล เนห์รู (Motilal Nehra) ผู้ซึ่งเป็นบิดาของเขาวาลลาล เนห์รู หรือบัณฑิตเนห์รู (Pandit) และต่อมาถึงระดับหลาน คือ อินทิรา ปรียทศนี เนห์รู

ประธานาธิบดีแฟรงคลิน ดี โรสเวลท์ ผู้ได้รับเลือกตั้งถึง 4 สมัย แม้เขาจะเป็นคนพิการอันสืบเนื่องมาจาก โรคโปลิโอแต่ก็สามารถบริหารประเทศจนได้รับการจัดอันดับจากนักประวัติศาสตร์ว่าเป็นประธานาธิบดีผู้ยิ่งใหญ่ถึงอันดับ 2 ในประวัติศาสตร์กว่า 200 ปีของสหรัฐอเมริกา สาเหตุสำคัญประการหนึ่ง คือ การที่เขารู้จักใช้ 1) ผู้นำระดับรองลงไป และ 2) การมี “คณะที่ปรึกษา” (“Brain Trust”) ซึ่งมีความสามารถมากและเอาใจใส่ในการให้คำปรึกษาซึ่งมีคุณประโยชน์อย่างแท้จริง

ศัพท์ “brain trust” นี้มีก่อนยุคแฟรงคลิน เดลาโน โรสเวลท์ โดยในปี ค.ศ.1910 หมายถึง อาจารย์มหาวิทยาลัย (Hans Sperber and Travis Trittschuh. **Dictionary of American Political Terms.** New York : McGraw-Hill, 1962, p.59.)

ต่อมาใช้ในความหมายว่าเป็นคณะที่ปรึกษาให้สมองแก่ประธานาธิบดีโรสเวลท์ โดยเฉพาะในการวางนโยบาย “นิวดีล” (New Deal) เพื่อแก้ไขเศรษฐกิจตกต่ำ (The Great)

ของสหรัฐอเมริกา (Michael Martin Leonard Gelber. **Dictionary of American History**. Ames, Iowa: Littlefield and Adam, 1956, p.77.)

14. ความสามารถในการหยั่งรู้สถานการณ์และ “การวางแผน”

ผู้นำที่สามารถทำให้ชาติมั่นคงและมีกำลังอำนาจต้องสามารถหยั่งรู้ประเมินสถานการณ์ ซึ่งเป็นเรื่องเกิดขึ้นเองหรือมีเฉพาะตัว สอนกันได้ยาก ดังที่เพลโต มหาปราชญ์กรีกได้เขียนไว้ในหนังสือ อุดมรัฐว่าต้องใช้เวลาฝึกฝนอย่างเข้มข้น (intensive training) จนกระทั่งอายุ 50 ปี จึงได้สามารถเป็นผู้ปกครองแบบ “ราชาปราชญ์” (philosopher king) ผู้นำระดับผู้ยิ่งใหญ่เท่านั้นจึงพอหยั่งสถานการณ์ได้ (ในปี 1969) ของอดีต นายพลฝรั่งเศส ชาร์ลส์ เดอโกลล์ ว่า “**Greatness is a road leading to the unknown.**” “ความเป็นมหาบุรุษเป็นมรรคามุ่งหน้าไปยังดินแดนที่ไม่มีใครค้นมาก่อน”ในอดีตการหยั่งรู้ คือ ประเมินคาดการณ์สถานการณ์อาศัยคุณสมบัติเฉพาะตัว แต่ในยุคร่วมสมัย ด้วยเทคโนโลยีล้ำสมัยสามารถพึ่งพาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ

ผู้นำในยุคใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 จะต้องอาศัยหลักวิทยาศาสตร์ หลักเหตุผล การใช้ความสามารถในการหยั่งรู้อย่างที่เคยกระทำมาในบางช่วงเวลาแห่งประวัติศาสตร์มักไม่ได้ผล ตัวอย่าง ได้แก่ ซูการ์โน(Sukarno) บิดาของเมกาวาตี ซูการ์โนบุตร ผู้เป็นประธานาธิบดีของอินโดนีเซียในปัจจุบัน (2547) สามารถกู้ชาติอินโดนีเซียโดยใช้เชาว์ปัญญาและความรู้สึก แต่การบริหารงานของรัฐต้องเป็นไปตามขั้นตอน ระเบียบ แบบแผนวิธีการแบบเดิม ย่อมไม่ได้ผล สภาพของอินโดนีเซียได้ย่ำแย่ลง จนผลสุดท้ายวีรบุรุษผู้กู้ชาติอินโดนีเซียก็ถูกเชิญโดยซูฮาร์โต (Suharto) ให้ออกนอกประเทศไปอยู่ ณ ประเทศญี่ปุ่น

การอยู่ในฐานะผู้นำติดต่อกันเป็นเวลานานมักทำให้เคยชินกับการใช้อำนาจและอาจทำให้ภาวะผู้นำขาดการรู้จักประมาณตน (อัตตัญญูตา) นักประวัติศาสตร์อังกฤษ ลอร์ด แอคตัน (Lord Acton) ได้เคยกล่าวเตือนไว้ว่า “**Power tends to corrupt. Absolute power corrupts absolutely**” ผู้เขียน (จิรโชด วีระสย) แปลว่า “อำนาจก่อความชั่วเสีย ยิ่งมีอำนาจสุดชั่ว ความชั่วเสียย่อมเกิดสุดประมาณ”

15. ความสามารถทางวิชาการกับความมั่นคงและกำลังอำนาจ

ความสามารถทางวิชาการสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่ตระหนักกันว่าสังคมยุคโลกาภิวัตน์ (globalization) คือ กระแสที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวพันทั่วทั้งโลก ต้องอาศัยพื้นฐานแห่งความรู้ คือ มิใช่เป็นเพียงข่าวสารข้อมูล (data, information) เท่านั้น

สังคมยุคใหม่แห่งปลายศตวรรษที่ 20 ต่อมาจนถึงต้นศตวรรษที่ 21 มักเป็น **KBS Knowledge-based society** คือให้มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา เพราะกระแสโลกาภิวัตน์ หมายถึง ความก้าวหน้าและความรวดเร็ว มีลักษณะที่ผู้เขียน (จิโรโชค วีระสย) เรียกว่า มีลักษณะแห่ง 1) การแผ่ไพศาล 2) คลื่นคลาน 3) ครอบคลุม 4) ทุกซอกทุกมุมทั่วทั้งโลกอันหนึ่ง ความเป็นโลกาภิวัตน์เป็นกระแสสืบต่อจากคลื่นลูกที่ 1 (เกษตรกรรม) และคลื่นลูกที่ 2 (อุตสาหกรรม) ตามศัพท์ของนักคิดชาวอเมริกันร่วมสมัยชื่อ **Alvin Toffler**

คลื่นลูกที่ 3(third wave) มีลักษณะแห่ง 1) กระชับ (**compact**) เช่น เครื่องโทรศัพท์ (cellphone) ยุคใหม่ ซึ่งสามารถทำหน้าที่ได้หลาย ๆ อย่าง 2) **ฉับไว (instant** คือ ทันที) 3) **ก้าวไกล (far-reaching)** และ 4) **ไร้พรมแดน (borderless)** ซึ่งหมายถึงการไม่มีอาณาเขตหรือช่องว่างในเรื่องของ ก. กาลเวลา ข. สถานที่ ค. สถานเพศ หรือเพศวิสัย (gender) ง. เชื้อชาติ จ. ศาสนา ฉ. อาชีพ ช. อายุ เช่น คนที่อายุมาก ๆ ก็มาเรียน กศน.กับคนที่อายุน้อยได้ หรือผู้ที่เรียนปริญญาโท อาจมีอายุมากถึง 60-70 ปี หรือแม้กระทั่ง 92 ปี ดังที่มีผู้เรียนอยู่ที่วิทยาเขตราม 2 ชื่อเหลื่อม พันธุ์ฤกษ์ ซึ่งเคยเป็น ส.ส. จังหวัดสุรินทร์ 4 สมัย และเป็นประธานชั่วคราวของที่ประชุม สสร. และคนผิวดำก็เป็นรัฐมนตรีต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาได้

ความตื่นตระหนกกับผลสำเร็จของดาวเทียมดวงแรกของโลก (Sputnik Shock) การมีความรู้นั้นมีประโยชน์มากน้อยต่างกัน คำพังเพยในภาษาไทยมีข้อเตือนให้ระวังการมี “ความรู้ท่วมหัว เอาตัวไม่รอด” สำหรับในต่างประเทศเคยปรากฏว่า คนอเมริกันได้ตื่นตระหนกอย่างมากที่พบว่ามหาวิทยาลัยที่มีอยู่กว่า 2,600 แห่งในขณะนั้นหาได้ทำให้พัฒนาทางอวกาศเร็วกว่าสหภาพโซเวียตไม่ ในวันที่ 4 ตุลาคม 2500 สหภาพโซเวียตได้ประสบความสำเร็จเป็นชาติแรกในการส่งดาวเทียม **สปุตนิก (Sputnik)** ขึ้นไปในอวกาศ การเป็น **ที่หนึ่ง (to be number one)** นั้นมีความหมายมาก

ดังนั้น เกียรติภูมิของสหรัฐอเมริกาตกต่ำทันที คนอเมริกันเคยภาคภูมิใจว่าตนเป็นทายาทนักประดิษฐ์ที่มีชื่อก้องโลก เช่น **เบนจามิน แฟรงคลิน (Benjamin Franklin)**, **แอลเล็กซานเดอร์ จี. เบลล์** แต่ขณะนั้นสหภาพโซเวียตได้ กลายเป็นที่หนึ่งไป(อ่านเกี่ยวกับปฏิกิริยาของคนอเมริกันในยุคนั้น ได้จากการบรรยายทวนเหตุการณ์ภายหลังโศกนาฏกรรมยานขนส่ง Challenger (shuttle orbiter) 28 ม.ค. 2529 ได้ใน **Time**, February, 10 1986, p.21.)

ผลกระทบจากความสำเร็จในการส่ง**สปุตนิก**ดาวเทียมของสหภาพโซเวียต จึงมีอย่างรุนแรงมาก รัฐบาลอเมริกันในขณะนั้น คือ ภายใต้**นายพลไอเซนฮาวร์**รีบให้ค้นคว้าวิจัยว่าทำไมจึงล้าหลังพบว่าหลักสูตรในวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา มีการ

เรียนการสอนน้อยมาก ต่อมาภายหลังปี พ.ศ.2500 จึงมีการปฏิรูปหลักสูตรอย่างขนานใหญ่ โดยให้เรียน “วิชาหลัก” (core courses) มากขึ้น

ความสามารถทางปัญญากับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ ยุคประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์ (Dwight Eisenhower) ซึ่งเคยเป็นวีรบุรุษในมหาสงครามโลกครั้งที่สอง พยายามแก้ไขระบบการศึกษา แต่ไม่ทันเหตุการณ์เพราะในวันที่ 12 เมษายน 1961 (พ.ศ.2504) สหภาพโซเวียตประสบความสำเร็จอีกครั้งหนึ่งโดยสามารถส่งนักบินอวกาศ (astronaut—แอสโตรนอต) ชื่อ นายยูริ กาการิน (Yuri Gagarin) ขึ้นไปสู่เวหาพร้อมกับยานอวกาศได้เป็นครั้งแรก ในระยะร่วมสมัยความก้าวหน้าของวิทยาศาสตร์อวกาศ (space science) และวิทยาศาสตร์สาขาอื่นมีผลกระทบต่อการพัฒนาด้านต่าง ๆ คือ เทคโนโลยีข่าวสารและการสื่อสาร (ICT—Information and Communication Technology) ซึ่งพัฒนาและแพร่กระจายโดยหลาย ๆ ประเทศ เช่น สหภาพยุโรป (EU) ญี่ปุ่น และแม้กระทั่งอินเดีย ซึ่งสามารถส่งดาวเทียมได้เองอันเป็นการเพิ่มกำลังอำนาจแห่งชาติ ความสำเร็จจากการปฏิบัติปณิธานตาม (resolution) ของอดีตผู้นำ อีกหลายปีต่อมาสหรัฐอเมริกาสามารถดีขึ้นมาโดยประสบความสำเร็จตามความใฝ่ฝันของอดีตประธานาธิบดี จอห์น เอฟ. เคนเนดี ที่มุ่งมั่นให้ผู้ไปถึงโลกพระจันทร์เป็นคนแรกเป็นคนอเมริกัน

ในวันที่ 20 กรกฎาคม ค.ศ.1969 นีล อาร์มสตรอง (Neil Armstrong) และ พ.อ. เอดวิน อัลดริน (Edwin Aldrin) ได้เป็นมนุษย์ 2 คนแรกที่ใช้เหยียบพื้นผิวดวงจันทร์ (อาร์มสตรองได้กล่าววาทะแรกของมนุษย์บนผิวดวงจันทร์ว่า “เป็นก้าวเล็ก ๆ สำหรับคน ๆ หนึ่ง แต่เป็นก้าวยักษ์สำหรับมนุษยชาติ” (It is a small step for a man. It is a giant step for mankind) การแข่งขันดังกล่าวเป็นตัวอย่างของการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสนอภาพอนาคตว่าจะส่งเสริมความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติ

16. พหุปัจจัย

ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติขึ้นอยู่กับพหุปัจจัยและเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถานะทั้งทางรูปธรรมและนามธรรม ปัจจัยเชิงนามธรรมนั้นแม้จะมองเห็นได้ไม่ถนัด แต่มีความสำคัญยิ่ง จึงได้กล่าวไว้ค่อนข้างมาก และสมควรอ้างวาทะที่น่าพิจารณาไว้ ณ ที่นี้

อาณภาพของศรัทธา : ทศณะของมหาตมะ คานธี มหาบุรุษผู้นำขบวนการกู้ชาติของอินเดียด้วยวิธีการสัตยาเคราะห์ (สัตยาเคราะห์) คือ ด้วยวิธีการอหิงสา (อวิหิงสา) ได้เคยกล่าวไว้ว่า “ศรัทธาในสิ่งที่นำเราฝ่าทะเลมรสุม ศรัทธาในพลังที่เขยื้อนขุนเขาและศรัทธาใน

ด้วยที่พาเรากระโจนข้ามมหาสมุทร ศรัทธาอันไม่ใช่อื่นไกลเลย นอกจากสติรู้สำนึกที่ตื่น และมีชีวิตของคุณธรรมภายใน ผู้ใดที่เปี่ยมด้วยศรัทธาอันแล้วย่อมไม่ต้องการสิ่งใดอีก” (สวามี สัตยานันทบุรี, มหาตมะ คานธี ผู้ปฏิวัติอินเดีย. กรุงเทพฯ : แพร่วิทยา, 2513, หน้า 420.)

อำนาจของศีลธรรม : ทศนะของ พ.อ.ปิ่น มุกทุกันต์ “บรรพบุรุษของเรา รักษาประเทศชาติให้ลุ่ลงมาได้ จนถึงวันนี้ก็เพราะชาวไทยเราพากันรักษาศีล คือ ไม่ทำลายล้าง ผลาญกันทั้งทางชีวิตร่างกายทางทรัพย์สินและทางอื่น ๆ เราไม่ทำลายกัน เราก็กักกันควบคุมกันเป็นปึกแผ่น ดินแดนไทยก็เป็นถิ่นที่สงบนาอยู่ บางคราวมีเหตุร้ายเกิดขึ้นเพราะคนไม่มีศีล เราชาวไทยต้องทำการกำหราบปราบปรามเหตุการณ์ร้ายนั้น ให้สงบราบคาบอย่างเด็ดขาด การสู้รบนั้นเราทำด้วยความรักประเทศชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ของเรา เราต้องการให้ประชาชนพลเมืองมีความสุขเท่านั้น หาใช้กระทำความเหี้ยมโหดทารุณในจิตใจไม่ เรารักเย็น เราเกลียดร้อน แต่เมื่อไฟไหม้ขึ้นแล้ว เราก็ตองวิ่งเข้าไปหาเพื่อจะดับมัน แม้การเข้าไปดับไฟจะตองແທບไหม้เราก็ตองยอมอดทนเพราะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่ การรักษาศีล จึงไม่ได้ทำให้กำลังป้องกันรักษาประเทศชาติของเราได้อ่อนลง บรรพบุรุษของเราได้นำประเทศชาติลุ่ลงมาได้จนถึงตัวเราทุกวันนี้ ท่านก็รักษาศีล คนรักษาศีล เป็นคนอ่อนจริง แต่เป็นการอ่อนโยนไม่ใช่อ่อนแอ ความอ่อนโยนนั่นเป็นเกราะป้องกันตัวที่ดีที่สุด เพราะไม่ทำให้คนอื่นเป็นศัตรู การที่เราชาวไทยยึดมั่นในศีล คือ ชอบสงบเรียบร้อยจึงเป็นการสร้างกำแพงเหล็กกล้าป้องกันประเทศชาติของเราด้วย”

คุณูปการของการเสียสละเพื่อส่วนร่วม นักคิดและกวีนามอุโฆษชาวอังกฤษ คือ แมทธิว อาร์โนลด์ (Matthew Arnold, 1822-1888) ได้กล่าวไว้ว่า “ประเทศชาติจะไม่ยิ่งใหญ่อย่างแท้จริงแม้ว่าประชากรจะมีมากมีความเป็นอิสระเสรีและความกระตือรือร้น แต่ประเทศชาติจะยิ่งใหญ่เมื่อประชากรเสรีภาพและกิจกรรมเหล่านี้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อเป้าหมายอันเป็นอุดมคติที่ยิ่งใหญ่กว่าของตัวบุคคลเอง คือ อุดมคติของส่วนรวม (Cf. Robert Stewart, comp. *The Penguin Dictionary of Political Quotations*. Middlesex: Penguin Books, 1984, p.5.)

ความมั่นคงและกำลังอำนาจแห่งชาติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญทั้งในวงการเมืองภายในและภายนอกประเทศ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องมีมากมาย ซึ่งเป็นทั้งเรื่องรูปธรรมและนามธรรม ปัจจัยเชิงรูปธรรมนั้นมักปรากฏให้เห็นชัด บางประเทศอาจจะมีมาก แต่หากขาดพลเมืองที่เอาจริงเอาจัง มีวิริยะสูง และขาดผู้นำที่ชาญฉลาดและเสียสละแล้ว ย่อมไม่ช่วยให้ประเทศมีพลังกำลังแต่อย่างใด สำหรับชาติที่มีคุณสมบัติเชิงนามธรรมในรูปของคุณภาพของประชากร

เช่น ญี่ปุ่นนั้นปรากฏว่าสามารถพัฒนาบ้านเมืองของตนภายหลังมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 จากชาติที่ย่ำแย่กลายเป็นประเทศที่ยิ่งยง ทำนองเดียวกับนิทานปรัมปราเรื่อง**นกฟีนิกซ์ (Phoenix)** ซึ่งสามารถ**ฟื้นคืนชีพ**ภายหลังจากที่ได้ถูกไฟคลอกแล้ว ปัจจัยทั้งหลายที่กล่าวมาแล้วมีสถานะไม่อยู่นิ่ง ดังนั้น บ้านเมืองที่เคยรุ่งเรืองอาจแปรเปลี่ยนเป็นอับเฉาและประเทศที่มีพลังน้อยในระยะหนึ่งอาจมีพละ กำลังและแสนยานุภาพขึ้นมาได้

17. ตัวอย่างคำถาม

- 1) ยกตัวอย่างกรณีการขาดความเป็นปึกแผ่นของสหรัฐอเมริกา
- 2) ฉาน คืออะไร
- 3) กัลฟ์ สตรีม เกี่ยวข้องอะไรกับความเจริญของประเทศตะวันตก
- 4) โอเอซิส สำคัญอย่างไรต่อความมั่นคงของประเทศ
- 5) ระบุคุณประโยชน์ของการที่อังกฤษมีสภาพเป็นเกาะ
- 6) รูปร่างของประเทศพม่ากับไทยเป็นอย่างไรในเชิงภูมิศาสตร์
- 7) ปัญหา “สมอล่อง” คืออะไร แตกต่างจาก “สมอรับ” อย่างไร เกี่ยวข้องกับความ เป็น “นิกส์” หรือไม่
- 8) ประเทศอะไรที่ไม่มีทั้งกองทัพบกและกองทัพเรือ แต่เป็นสมาชิกของนาโต้ (NATO)
- 9) ฝ่ายอักษะในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 หมายถึงอะไร
- 10) เฟอร์ล ฮาร์เบอร์ เกี่ยวกับอะไร และเมื่อใด
- 11) ศีลธรรมกับจริยธรรมต่างกันอย่างไร
- 12) คำสอนเรื่อง “สัมมา” ในอุตมรัฐของเพลโตมีส่วนเกี่ยวข้องกับความมั่นคงอย่างไร
- 13) การค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับหมู่บ้านแห่งหนึ่งทางตอนใต้ของอิตาลีมีประเด็นหลักได้แก่อะไร
- 14) คำกล่าวเกี่ยวกับ “กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย” “พาราสาวัตถิ” และ “อุบติโหด” มุ่งที่จะแสดงให้ทราบเกี่ยวกับอะไร
- 15) จักรวรรดิอะไรที่เคยครอบคลุมยุโรปเกือบทั้งหมดและเสื่อมลงไปด้วยเหตุใด
- 16) การยกตัวอย่างกรณี อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ เกี่ยวโยงกับเรื่องความมั่นคงอย่างไร
- 17) “เพื่อโลกทั้งผอง ต้องปกป้องประชาธิปไตย” มีความสำคัญอย่างไร
- 18) ระบุข้อแตกต่างระหว่างความรักชาติ, ชาตินิยม และผยองใจในชาติ (chauvinism)

- 19) anti-semitism กับ Zionism คืออะไรเกี่ยวพันอะไรกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
- 20) การยกตัวอย่างกรณีรามเกียรติ์กับสามก๊ก มุ่งแสดงให้เห็นถึงประเด็นอะไร รวมทั้งการกล่าวถึง “เขามังกรนิทรา” (โง่งม)
- 21) คำกล่าวของ เดอโกลีย์ที่ว่า “ความเป็นมหาบุรุษเป็นมรรคามุ่งหน้าไปยังดินแดนที่ไม่มีใครค้นมาก่อน” หมายความว่าอะไร
- 22) Sputnik shock คืออะไร เกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐอเมริกาอย่างไร
- 23) Neil Armstrong เกี่ยวอย่างไรกับการทำลงอำนาจแห่งชาติ
- 24) แนวคิดของ พ.อ.ปิ่น เกี่ยวกับการอำนาจของศีลธรรมเป็นอย่างไร
- 25) “ศรัทธาที่นำเราฝ่าทะเลมรสุม” เป็นวาทะของมหาบุรุษผู้ใด และเกี่ยวโยงอย่างไรกับกรณีนกพิณิกส์